

Ne vienmēr dzīvē palīdzēs 3D printeris

Uldis Čerpakovskis divdesmit sešu darba gadu laikā daudziem jauniešiem ir iemācījis, ka jebkuras praktiskas iemaņas dzīvē noderēs.

Lidijas Kirillovas foto

Lidija Kirillova

ULDIS ČERPAKOVSKIS ir Preiļu 1. pamatskolas skolotājs. Divdesmit sešus gadus viņš bērniem pasniedz mācību priekšmetu, kas agrāk saucās vienkārši "Darbmācība", bet tagad ieguvis modernu nosaukumu "Dizains un tehnoloģijas". Ulda audzēkņi savulaik piedalījušies olimpiādēs, guvuši godalgas, bet visi ieguvuši prasmes, kas noder ikdienā. Taču šoreiz ar skolotāju runāsim arī par viņa sirdslietu un lielo aizraušanos – mēbeļu restaurāciju, ko viņš pats sauc vienkārši par atjaunošanu.

– Uzreiz teikšu – es neesmu restaurators. Visu, ko zinu un protu, esmu apguvis pašmācības ceļā. Tā man ir vienkārši atelpa pēc ikdienas darbiem.

Pirms vairākiem gadu desmitiem skolās bija tāds mācību priekšmets kā «Darbmācība», tagad – «Dizains un tehnoloģijas». Ko šis priekšmets ietver, kas mainījies?

– Laikam jāsāk no sākuma. Vispirms priekšmets patiešām saucās «Darbmācība». Tad pārgājām uz «Mājturību». Vēlāk nāca «Mājturība un tehnoloģijas». Piemēram, pušiem bija jāapgūst ne tikai kokapstrāde un metālapstrāde, tika iekļautas tēmas par uzturu, apģērbu un mājokli. Lielākās pārmaiņas notikušas tagad, kad visiem, gan zēniem, gan meitenēm, jādara viss. Klases ir sadalītas grupās, divas bloktēmas viņi apgūst pie manis, divas – pie skolotājas Ingas Reines. Mana joma ir kokapstrāde un jaunais novirziens 3D modelēšana. Devītklasniekiem noslēgumā paredzēts projekta darbs, kad par pamatu ņem kādu bloktēmu un no idejas izstrādā gatavu darbu.

Ceru, ka es kļūdos, bet man šķiet, ka tagadējie četrdesmit un piecdesmitgadnieki ir pēdējā paaudze, kas labi prot tos vienkāršos vīriešu darbus – pilošu krānu nomaiņīt vai elektrību salabot.

– Atļausos piekrist, diemžēl tā tas ir. Mācību programma ļoti izmainījās līdz ar izglītības reformu. Protams, iekļautas jaunas tēmas, ieviestas inovācijas, kas ir labi, bet stundu skaits klašu grupās samazināts līdz vienai nedēļai (izņemot 6. un 7. klasi). Jaunais standarts īsti neparedz tās klasiskās vērtības un prasmes, ko vajadzētu jauniešiem iemācīt. Tas ir koks ar diviem galiem, jo ne visi kļūst programmētāji un strādās ar 3D printeriem, vajadzēs arī cilvēkus, kas prot vienkāršas un praktiskas lietas. Tagad pamatskolas programmā vairs nav paredzēta tādu prasmju apgūšana, kāda bija pirms reformas.

Pašlaik mācu jau savu kādreizējo audzēkņu bērnus un esmu novērojis atšķirības. Redzu, ka tie jaunieši, kuri dzīvo lauku saimniecībās vai privātmājās pilsētā, ir darbojušies līdz ar vecākiem un šo to apguvuši. Tomēr liela daļa no skolēniem absolūti neorientējas praktiskās darbībās. Priecē tas, ka pēdējos divus gadus Preiļu novada Bērnu un jauniešu centrā ir liels pieprasījums pēc Kocinieku darbnīcas. Vadu pulciņu aizrautīgiem un ļoti ieinteresētiem bērniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem.

Jums skolā ir plaša un labi aprīkota darbnīca.

– Tiesa, tik labi aprīkota darbnīca, domāju, ir vienīgajā no visām novada skolām. Paveicās, ka pirms 2008. gada krīzes paspējām pabeigt darbnīcas renovācijas darbus,

sagādājām jaunus ēvelsolus. Cita projekta ietvaros nopirkām modernu kombinēto darbagaldu, bet saglabājām arī visas vecās iekārtas. Pretimnākoša ir skolas vadība, arī pašvaldība neliedz atbalstu.

Cik ieinteresēti mācību priekšmeta apguvē ir skolēni?

– Bērni ir visai dažādi. Lūk, piemēram, mūsu inovācija 3D printeris. Pirmajā mirklī visiem acis deg – nu tik darīs, nu tik printēs. Tiklīdz saprot, ka vispirms vajag apgūt un printerī ievadīt programmu, degsme apdzies, jo process ir piņķerīgs. Jauniešiem pietrūkst pacietības, viņiem vajag visu un tūlīt. Patiesi aizrautīgi strādā tikai nedaudzi, bet es saprotu arī tos, kurus šīs modernās tehnoloģijas neaizrauj. Pašam nācās krietni mācīties, bet godīgi varu pateikt, ka 3D noteikti nav mana lieta.

Uzdrošinos minēt, ka jūsu lieta ir koks?

– Noteikti koks, tā vienmēr ir bijis. Sākums laikam meklējams, kad mācījās Rožupes pamatskolā, kur darbmācību zēniem pasniedza skolotājs, kurš vienlaikus bija kokgriezējs, koktēlnieks. Materiāls pievilka, tāpēc arī profesijas izvēle tika saistīta ar koku.

1994. gadā pabeidzu Rīgas Valsts tehnikumu specialitātē kokapstrādes tehniks–tehnologs. Iestājos Lauksaimniecības Universitātē, bet pēc gada sapratu, ka Jelgava nav tas, kas man vajadzīgs, un studijas pametu. Kādu laiku strādāju mēbeļu galdniecībā, līdz gluži kā no debesīm nāca piedāvājums kļūt par darbmācības skolotāju Preiļu 1. pamatskolā. Lai gan nejutu pārliecību, ka spēšu, piekritu. Vienīgais nosacījums bija tāds, ka man jāiegūst pedagoģiskā izglītība. Iestājos Rēzeknes Augstskolā un absolvēju to ar kvalifikāciju «Darbmācības un ekonomikas pamatu skolotājs» ar papildspecialitāti «Galdniecība darbam arodskolā». Mums bija kolosāli pasniedzēji, toreiz daudz iemācījās un priecājos, ka dzīvē viss tā izvērtās.

Zinu, ka jūsu sirdslieta ir senu mēbeļu atjaunošana, lai gan atsakāties sevi saukt par restauratoru.

– Jā, tagad, kad visi lauku un āra darbi apdarīti, vairāk varu pievērsties arī sirdij mīlām lietām. Jo senāka mēbele, jo foršāk ir ar to ņemties. Manās rokās ir bijušas lādītes, soliņi, krēsli, galdi, galdiņi. Esmu braucis pie klienta durvis atjaunot, jo tās nebija iespējams izņemt no statnēm.

Man šķiet, ka senajām mēbeļēm tāda noslēpumaina dvēsele iekšā.

– To radītāja, cilvēka rokas iedvesušas. Pirms pāris gadiem no kādas ugunsкура vietas izcēlu un pārvedu mājās trīs krēslus, ko īpašnieks grasījās sadedzināt. Izjaucu, noņemu kultūrvēsturisko slāni, pārlīmēju, no jauna nokrāsoju, notapsēju uz aizvedu meitām uz Rīgas dzīvokli kā dāvanu. Krēsli atdzīvojās un kalpos vēl ilgi.

Ar vecām mēbeļēm ir jābūt uzmanīgam, nevar vieglu prātu atjaunošanu uzņemt. Vispirms jāizpēta, vai būs iespējams dabūt, piemēram, autentiskas skrūves, stiprinājumus, eņģes vai rokturus. Pērn atjaunoju lādīti ar spoguļi. Izrādās, ka senie spoguļi bijuši ļoti plāni, tikai divi milimetri. Apzvanīju savus kādreizējos audzēkņus, kas ar restaurāciju nodarbojas, kamēr, kā saka, dabūju galus, kur tādus spoguļus meklēt. Man laikam profesionāls ieradums izveidojies, ka pamanu izmestus vecus krāmus un novērtēju, vai tur kas sanāks. Reizēm nākas atzīt – ir par vēlu. Gadās, ka cilvēki piedāvā ko galīgi sātā metamu – varbūt vismaz skrūves vai eņģes būs izmantojamas.

Šķiet, cilvēki nesaskata vecās mēbeles vērtību.

– Nezinu teikt, varbūt neaizdomājas. Beigts un pagalam, jāmet ārā. Lai gan patiesībā var gan salabot, gan atjaunot – ja ne pilnībā, tad vismaz daļu. Esmu gan sēdekļus krēsliem no jauna taisījis, gan citas detaļas. Reizēm īsti nesanāk, jo nav arī pilnīgi visa nepieciešamā aprīkojuma. Skatos, pētu koksnes šķiedras, uzbūvi, tekstūru. Tas ir piņķerīgs darbs, bet tajā pašā laikā ievēl un nelaiž vaļā. Reizēm process atgādina rēbusu, bet atrisinājums vienmēr iepiecinā. Pat padomju laiku mēbeles, kas nebija visai kvalitatīvas un šobrīd izskatās briesmīgi, padomājot var pārveidot par mūsdienīgām un pat skaistām.

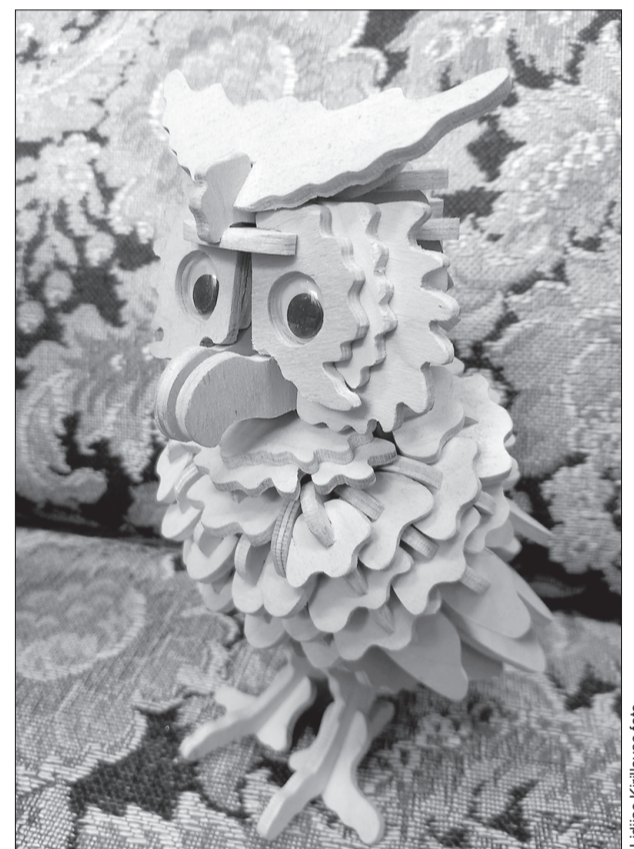
Aizpagājušajās brīvdienās ciemojos pie meitām Rīgā, muzeju akcijas ietvaros bija iespēja apmeklēt jūgendstila dzīvokļa iekārtojumu Jēkaba ielā. Ieraudzīju tādus Vīnes krēslus, kādus nekad nebiju redzējis, absolūti fantastiskus! Man atļāva paņemt rokās, pagrozīt un izpētīt. Pusotru stundu tur pavadiju, ļoti patika.

Ja tagad varētu visu sākt no gala, jūs gribētu kļūt par mēbeļu restauratoru?

– Droši vien, droši vien... Devīdesmitajos gados bija citādāk, gan jau varēja kaut kur šo profesiju apgūt, bet es savās domās nebiju tik tālu aizgājis. Mūsdienās kļūt par labu restauratoru nav vienkārši. Jāstājas Amatniecības ka-

Lidijas Kirillovas foto

Lidijas Kirillovas foto

Šādas koka pūcītes «aizlidojušas» uz Turciju, Čehiju, Nīderlandi, viena mīt pat Latvijas Valsts prezidenta piļi. Interesanti zināt, ka putniņu koka detaļas ir kā sava veida puzzle, kad nav nepieciešama nedz lime, nedz stiprinājumi

merā, vairāku gadu garumā ar darbiem un aprakstiem jāpierāda, uz ko esi spējīgs. Jāiztur nopietns eksāmens. Galu galā tas vairs nevar būt tikai hobijs, bet gan pilna laika darbs, kas nebūtu iespējams mazpilsētā.

Vai kāds no jūsu audzēkņiem ir izvēlējis ar kokapstrādi un dizainu saistītas profesijas?

– Protams. Vismaz pieci vai seši ir turpinājuši izglīties šajā jomā un strādā ar labiem panākumiem. To, ka viņiem labi veiksies, varēja saprast jau skolā, bija ļoti labi panākumi priekšmeta olimpiādēs. Jūtu, ka tādu panākumu vairs nebūs, un ne jau tāpēc, ka nav talantīgu audzēkņu, bet gan tāpēc, ka izglītības reforma un mācību programma daudz ko izjaukusi. Tagad pārsvarā ir teorija, praktiskas darbošanās, kas bērniem patīk vislabāk, ir pārāk maz.

Sanāk tāds pesimistisks sarunas nobeigums.

– Tas nav pesimistiski, mani priecē, ka audzēkņi labprāt nāk uz stundām, uz Kocinieku pulciņa nodarbībām. Grižam, limējam, veidojam. Esmu pārliecināts, ka viņiem būs labas prasmes, kas noderēs turpmākajā dzīvē. Galu galā ne visu var ar 3D printeri izprintēt. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Ne vienmēr dzīvē palīdzēs 3D printeris» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds